

Ove Arbo Høeg:

Planter og tradisjon

Ove Arbo Høegs (1898-1993) bok "Planter og tradisjon - floraen i levende tale og tradisjon i Norge 1925-1973" kom ut første gang i 1974 på Universitetsforlaget. Det første opplaget forsvant fort, og 2. opplag kom allerede i 1975. Så var det stopp, før Sopp og nyttevekstforbundet som en del av satsingen på kunnskap om nyttevekster, fant ut at dette praktverket var midt i blinken for dem og så til at Kolofon forlag i 2021 utga boken på nytt, delfinansiert av Naturhistorisk museum. Denne utgaven er identisk med den opprinnelige utgaven, med et tillegg i form av presentasjonen av forskningsprosjektet "Mennesker og planter - Nordens plantetradisjoner i fortid og fremtid".

Boken kan man vel kalle Ove Arbo Høegs livsverk. Han var professor i botanikk ved Universitetet i Oslo på slutten av sin yrkeskarriere, men hadde ett langt liv bak seg i botanikkens tjeneste på mange forskjellige læreanstalter. Dette gjorde at han hadde et stort kontaktnett av personer fra mange steder i landet. Dette og hjelp fra mange kollegaer og andre forskningsinstitusjoner, gjorde at han kunne samle inn data om bruk av planter over størstedelen av landet, også fra Ryfylke (Forsand).

Dette innsamlingsarbeidet har gitt oss unik kunnskap om etnobotanikk i Norge. (Wikipedia forklarer etnobotanikk som "studier av det komplekse forholdet mellom (bruken av) planter og menneskelige kulturer.")

Det er nettopp det denne boken forteller om. Her tar forfatteren for seg hele planteriket (her inkludert soppriket) og gir oss kunnskaper basert på hva informantene kan fortelle. Og her er det mye. For soppene sin del er nok kunnskapen om arter temmelig begrenset, og Høeg har nok i flere tilfelle prøvd å navnsatte soppene ut fra beskrivelse og voksested. Det samme gjelder nok også alger, men her var nok artskunnskapen større i befolkningen.

Så kommer vi til karplantene. Og vi blir helt overveldet av mengden informasjonen som er samlet inn. Fort finner vi ut hvilke planter som var (og er) viktigst i dagliglivet på bygdene. Lavene islandslav og reinlav får 5-6 sider hver, mens bjørkeartene får 13. Oreartene er hakk i hæl med 10. Begge blir slått ned i støvlene av eineren: 22.

Høeg har også sortert på bruksområder: Emnetre (hva treslagene ble brukt, til ut fra vedens egenskaper), reip, tæger og vidjer, mat til mennesker og dyr, leker, medisin og trolldom, boka synes utømmelig.

Informantene gjør også at vi får kunnskap om planteveksten på de forskjellige stedene i landet, fra materialer til hus og skip til barneleker med blomster og strå, fra folkemat og kreaturfôr til medisin og fargeemner. Alle planter som kunne brukes til ett eller annet, eller som i særlig grad satte fantasien i sving, fikk navn. Og gjennom boken får vi uvurderlig kunnskap om denne navneverdenen. Selv husker jeg fra min barndom at skrubbær (*Cornus suecica*) hadde to navn: Kaffibær som blomst og hynsabær i frukt. Bare navnsettingen av eineren dekker 4 sider.

Bok er et "must" for alle som vil vite mer om hva vi kan hente og har hentet fra naturen. Den er et oppslagsverk for dem som er interessert i etnobotanikk, men ut fra min erfaring, vil alle som har litt natur-nysgjerrighet kunne finne noe som frister. I dag er det mange som er opptatt

av spiselige vekster og ønsker å bruke av naturens spiskammer. Høegs bok forteller om hva mennesket i tidligere tider tok til for å stette hungeren. Det var andre tider.

Ove Arbo Høeg: "Planter og tradisjon - floraen i levende tale og tradisjon i Norge 1925-1973"
Nyopptrykk med tillegg. 2021. Kolofon forlag. Pris varierer, fra kr. 430 – 490, men Sopp og nyttevekstforbundet har medlemspris og Ark bokhandel har vennepris.

Olav Balle